

УДК 373.5.015.3.042

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО У СИСТЕМІ НУШ

Ірина Бойчук

кандидат психологічних наук, доцент кафедри музики
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича»

м. Чернівці, Україна

ORCID ID 0000-0002-2843-4463

i.boychuk@chnu.edu.ua

Анотація. Технологія «портфоліо» є однією із сучасних технологій оцінювання діяльності учнів. У статті з'ясовано, що портфоліо як метод успішної самопрезентації дає можливість розкрити особистісні характеристики та представити професійні досягнення його власника. Навички самопрезентації ефективно використовуються для розвитку самооцінки, вміння презентувати себе серед однолітків. Аналіз психолого-педагогічної літератури дав можливість розкрити значення технології портфоліо в самоорганізації та саморозвитку учнів на заняттях з музичного мистецтва. Визначено психолого-педагогічні умови успішного використання учнівського портфоліо у системі НУШ, до яких ми віднесли: дотримання під час освітнього процесу принципів сучасної освіти, мотивація учнів при складанні та розробці портфоліо, спільна діяльність, партнерство. Для успішної реалізації означених психолого-педагогічних умов виокремлено та проаналізовано принципи, а саме: гуманізація освітнього процесу, принцип демократизації, комплексність та системність, розвивальне навчання, принцип індивідуалізації, професійна компетентність, партнерство.

Ключові слова: учнівське портфоліо; технологія портфоліо; самопрезентація; е-портфоліо; самооцінка; саморозвиток; НУШ; освітній процес; музичне мистецтво.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розвиток вітчизняної освіти характеризується реформуванням, спрямованим на зміни освітньої парадигми та переорієнтація на гуманістичні цінності. Концепція «Нової української школи» покликана спрямовувати увагу на особистість учня як найвищу соціальну цінність. Відповідно, основна мета учителів – розвивати потенціал учня, його розумові та творчі здібності, сформувані компетентності, які дадуть можливість самореалізуватися у дорослому житті. Однією з основних умов запровадження Концепції Нова українська школа є зміни у способах оцінювання досягнень учнів.

Забезпеченню індивідуальної траєкторії розвитку школяра, опануванню досвідом навчання та можливістю відстежувати особистісний розвиток кожного учня сприяє використання вчителем технології портфоліо. Портфоліо забезпечує оцінювання учнів, систематизує та зберігає їхні роботи і є свідченням особистих досягнень учнів.

Важливим є те, що будь-яка оцінка передбачає порівняння наявного стану з нормою. Накопичення досягнень, що становлять «портфель» в якому містяться

«докази» оволодіння професійними компетенціями, що віддзеркалюють досягнення учнів.

Л. Скальська стверджує, що: «Портфоліо також є технологією автентичного оцінювання освітньої і професійної діяльності. Це індивідуальний, персонально підібраний пакет матеріалів, які з одного боку, демонструють результат роботи, а з іншого, містять інформацію, яка характеризує способи аналізу і планування діяльності учня, вчителя, методиста» (Скальська, 2009, с. 25).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Самоорганізація та саморозвиток завжди були і залишаються важливою проблемою теорії навчання (Н. Кузьміна, Н. Ничкало, В. Семиченко); теорії неперервної професійної освіти (В. Андрущенко, І. Богданова, Н. Бібік О. Біда, Л. Карпова, Л. Коваль); напрацюваннях із теоретичних основ самоосвітньої діяльності (Ш. Амонашвілі, Р. Дорогих, О. Ліннік); розробленнях психолого-педагогічних основ саморозвитку, самоврядування учасників освітнього процесу (Т. Кучера, В. Кремень, Н. Ничкало); дослідженнях психолого-педагогічних засад розвитку та саморозвитку особистості у процесі навчання і виховання (Ю. Бабанський, І. Бех, І. Зязюн).

В цілому, як вітчизняним та й зарубіжним вченим вдалося довести значення саморозвитку учнів в освітньому закладі, як: «дієвого інструменту виявлення прогресу у формуванні компетентностей учасників освітнього процесу» (Ліннік, 2016, с. 203). Та варто зазначити, що комплексних психолого-педагогічних досліджень успішного використання учнівського портфоліо в системі НУШ не має.

Існує чимало визначень поняття «портфоліо» та варто зазначити, що назва портфоліо походить з італійської мови (від слова «portafoglio»), має переклад, як «тека з документами». (Етимологічний словник, 2010, с. 4372).

З італійської мови термін був запозичений англійською мовою і завдяки їй знайшов розголос по всьому світу. Дослідник С. Пейн стверджує, що: «Портфоліо – це колекція певної галузі» (Пейн, 2000, с. 65). У сучасних словниках ми знаходимо таке трактування: «Портфоліо – це повна збірка власних досягнень, своєрідне досьє. Портфоліо дозволяє враховувати результати, досягнуті особистістю у всіляких видах діяльності: навчальній, виховній, творчій, методичній, дослідницькій» (Гончаренко, 2000, с. 345).

Варто зазначити, що технологія «портфоліо» є однією із сучасних технологій, що забезпечує оцінювання діяльності. Портфоліо – це своєрідна форма безперервної оцінки у процесі неперервної освіти. У ньому зміщуються акценти від традиційного до гнучких умов альтернативного оцінювання

навчальних і професійних досягнень. К. Варвус описує портфоліо як: «систематичний і спеціально організований збір доказів, використовуваних педагогом для моніторингу знань, навичок і відносин учнів» (Варвус, 2004, с. 46). Деякі дослідники розглядають портфоліо як: «робочу файлову теку, що містить різноманітну інформацію, яка документує набутий досвід і досягнення суб'єктів навчання» (Новаковський, 2003, с. 51).

Термін «портфоліо» спочатку використовували в мистецтві – в 19 ст., а згодом у педагогіці. В Італії «портфоліо» називали альбом з фото, а в епоху Ренесансу художники та архітектори доставляли з собою «портфоліо», коли хотіли здобути місце в академії мистецтв чи на будівельний проєкт.

Також термін «портфоліо» широко застосовується у політиці та бізнесі («міністерський портфель» «портфель інвестицій»). А. Кендюхова, зазначає, що: «Портфоліо може бути як на папері, так і в електронному вигляді. Електронне портфоліо, в свою чергу, може зберігатись локально (бути доступним лише визначеному колу людей) та глобально (бути доступним для всього світу – для користувачів інтернету). Глобально доступне портфоліо інакше називається веб-портфоліо» (Кендюхова, 2016, с. 12).

Як відомо, за допомогою зібраних у портфоліо документів можна скласти думку як про якість роботи так і здійснити оцінку професійного рівня претендентів. Портфоліо є самопрезентацією особистості і формування її соціального образу викликає великий інтерес у широкій аудиторії людей з метою міжособистісної комунікації. Портфоліо може бути службовим, професійним, діловим й може реалізовуватися в паперовому чи електронному носіях.

Портфоліо має дизайнер, копірайтер, журналіст, оператор, педагоги, художники, музиканти, фотографи, фотомоделі, рекламісти широкого профілю. Зазначені фахівці подають портфоліо роботодавцям. Мета портфоліо – здійснити демонстрацію власних досягнень. Віднедавна портфоліо збирають також і школярі (у спеціальну теку вкладають власні досягнення, зокрема: грамоти, дипломи та інші досягнення).

Портфоліо як метод успішної самопрезентації дає можливість розкрити особистісні характеристики та представити професійні досягнення його власника. Навички самопрезентації ефективно використовуються для розвитку самооцінки, вміння презентувати себе серед однолітків.

Варто зазначити, що професійне портфоліо дає можливість фіксувати та оцінити індивідуальні творчі досягнення майбутнього фахівця у процесі професійно-особистісного становлення (Кендюхова, 2016, с. 24).

Аналізуючи дослідження вищезазначених науковців, ми виокремили переваги роботи з портфоліо, зокрема:

- у роботі над портфоліо важливим є не лише результат, але й процес створення свого стилю роботи;
- портфоліо дозволяє зберегти свою індивідуальність;
- створення назв файлів-компонентів та робота з «компонентами», що є творчим процесом, який зорієнтований на самостійність вибору;
- робота над портфоліо дає можливість автору оцінити власну пізнавальну діяльність й удосконалити її.

Також, ми з'ясували, що портфоліо – це один з методів професійного розвитку особистості. Що призначений з метою систематизувати досвід, нагромаджений спеціалістом, а також більш об'єктивно оцінити професійний рівень.

Основний зміст портфоліо – це: «показати все, на що ти здатний, створити стимул для зростання» (Могильовкін, 2007, с. 134). Відповідно «портфоліо» можна назвати технологією планування професійної кар'єри.

Важливою для нашого дослідження є інформація про портфоліо вчителя. Отже, портфоліо вчителя, на думку Пітера Зелдіна, автора книги «The Teaching Portfolio», є: «черговим етапом в розвитку професії». Як зазначає автор – це: «опис у фактах педагогічних якостей і досягнень педагога, який включає в себе спектр документів, що формують уявлення про специфіку підходу і рівень професійної ефективності вчителя».

Також портфоліо часто використовують, як візитівку педагога, що містить здобутки та досягнення освітянина.

Здійснюючи неперервну освіту у вчителя постає необхідність представляти свої результати. Зокрема, в Концепції розвитку педагогічної освіти зазначено, що: «Для забезпечення політики прозорості та інформаційної відкритості закладів освіти має забезпечуватися оприлюднення результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Вбачається доцільним розміщення звітів про здобуті компетентності та результати навчання при підвищенні кваліфікації (оприлюднювати) в електронному портфоліо педагогічного працівника на вебсайті закладу освіти (роботодавця педагогічного працівника) або його засновника» (Наказ Міністерства освіти і науки України №776, с. 22). Що підтверджує актуальність електронного портфоліо.

Проблемі використання електронного портфоліо присвячено сучасні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, у роботі Н. Морзе та Л. Варченко-Троценко питання використання електронного портфоліо розглядається: «в аспекті результативності діяльності вчителя» (Морзе, Варченко-Троценко, 2014, с. 40).

Особливу актуальність на сьогодні мають наукові розвідки Л.

Фамілярської, яка зосереджує увагу на створенні вчителем електронного портфоліо, на питаннях, що стосуються узагальнення та оприлюднення професійних досягнень шляхом систематизації матеріалів в електронному портфоліо педагога.

Таким чином, портфоліо є однією з сучасних педагогічних технологій, що використовується для узагальнення і дозволяє оцінити як процес так і результати власної роботи. Як зауважує Л. Гризун: «у сучасних умовах відкритого інформаційно-комунікаційного освітнього простору значного розповсюдження одержує створення портфоліо в електронній формі, що актуалізує дослідження його структури, функцій та потенціалу» (Гризун, 2012, с. 163).

Відомим фахівцем в галузі е-портфоліо є О. Бойко, який у своїх дослідженнях зазначає, що: «Перевагами електронного портфоліо визначено: сучасність, оперативність, функціональність, ефективність, ергономічність, відкритість і прозорість» (Бойко, 2017, с. 151).

Спираючись на дослідження Х. Подковко хочемо наголосити, що: «розробка електронного портфоліо передбачає знання та розуміння структури його побудови, яка розкриває основні аспекти діяльності викладача. Вона складається з логічно пов'язаних розділів, які характеризуються взаємопроникненням та взаємодоповненням кожного елементу. Портфоліо вчителя завжди буде індивідуальним результатом творчого підходу, оскільки залежить від особистості самого педагога, дисципліни, що викладається, галузі, до якої належить навчальний заклад тощо» (Подковко, 2017, с. 101). Таким чином, електронне портфоліо – це система управління інформацією в якій використовуються електронні носії та сервіси для розміщення комплексу матеріалів.

При аналізі власного портфоліо можна чітко простежити індивідуальний прогрес розвитку професійної компетентності. Важливо розуміти, що підібраний доцільно інструментарій створення електронного портфоліо за допомогою хмарних сервісів дозволяє оптимально і якісно створювати власне електронне портфоліо, в якому висвітлено найкращі успіхи та досягнення у відповідному напрямі професійної діяльності.

Отже, електронне портфоліо вчителя – це особистий цифровий «слід», де за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій можна продемонструвати власні досягнення, відповідно до освітніх стандартів та вимог сучасності, здійснюється рефлексія, що необхідна для професійного розвитку і кар'єрного зростання.

Портфоліо – це технологія оцінювання професійної діяльності. Це впорядкований пакет матеріалів, що дають можливість продемонструвати

результат роботи, а також містять інформацію, за допомогою якої можна охарактеризувати способи аналізу і планування своєї діяльності. Автентичне оцінювання – це форма оцінки особистісних досягнень і освітніх результатів.

Робота над портфоліо допомагає формувати і розвивати дослідницьку культуру вчителя, під час якої удосконалюється особистісна, соціальна й професійна компетентність. Орієнтуючись на самооцінку і рефлексію, отже: «Портфоліо вчителя може стати мотиваційною основою діяльності педагога і сприяти його особистісному розвитку, стимулюючи до самоосвіти й удосконалення професійної підготовки» (Подковко, 2017, с. 107).

Таким чином складання портфоліо вчителя вирішує багато завдань, які передбачають як розвиток професійної кар'єри так і рефлексії власних досягнень. Ідея портфоліо як і сучасна форма представлення професіоналізму педагога якнайкраще реалізує кредо сучасного життя «Освіта впродовж життя».

Мета дослідження полягає у визначенні психолого-педагогічних умов успішного використання учнівського портфоліо у системі НУШ.

Результати дослідження. Спираючись на сучасні наукові розвідки та практичний досвід роботи, зазначимо – для того, щоб використання учнівського портфоліо у системі НУШ було ефективним, щоб означена технологія найбільше сприяла всебічному розвитку кожного учня, і здійснювала забезпечення повноцінної реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі, кожному вчителю необхідно створювати та підтримувати належні психолого-педагогічні умови.

У педагогічному словнику: «Умова – це компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), з якого випливає існування відповідного явища. (Педагогічний словник, 2007, с. 578).

У дидактиці «умова» використовується під час характеристики, як цілісного освітнього процесу так і окремих його сторін чи складових частин.

У психології «умову» трактують як: «сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що, ймовірно, впливають на розвиток конкретного психічного явища; до того ж це явище опосередковується активністю особистості, групи людей» (Конюх, 2012, с. 205).

В. Каспіна «умови» з позиції психології розуміє як: «обставини, що стимулюють формування впевненості» (Каспіна, 2007, с. 27).

Л. Виготський згідно свого підходу, зазначав, що «педагогічні умови потрібно розглядати як певну сукупність, утворену об'єктивними можливостями змісту навчання, методами та організаційними засобами його реалізації, на основі якої забезпечується вирішення поставлених завдань» (Виготський, 2008, с. 285).

Вчені І. Зязюн, О. Пехота трактують, що: «педагогічні умови – це системний феномен, структура якого утворена нормами, методами, умовами, ситуаціями, які склалися об'єктивно і які необхідні для того, щоб досягти поставлену мету» (Зязюн, Пехота, 2003, с. 183).

В. Редайло відзначає, що: «педагогічні умови є системою факторів педагогічного процесу (зовнішніх та внутрішніх), на основі яких досягається рівень сформованості компетентностей, забезпечується ефективність освітнього процесу» (Редайло, 2014, с. 267).

З огляду на наведені наукові тлумачення можна стверджувати, що до психолого-педагогічних умов, що здійснюють забезпечення ефективного використання у НУШ портфоліо відносять, перш за все, неухильне дотримання в ході освітнього процесу принципів сучасної освіти. Цю умову слід вважати базовою за її значенням. Розкриваючи зміст, серед важливих дидактичних принципів, на яких будується весь процес використання портфоліо, вважаємо, що потрібно вказати наступні принципи:

– гуманізація освітнього процесу, що визначає розуміння під час оцінювання особистості кожного учня як найвищої цінності, для реалізації даного принципу потрібно вимагати неухильності: до всебічного розвитку, дитини, до формування ключових компетентностей та важливим є відмова від надання пріоритетності формальним навчальним результатам забезпечуючи індивідуальний прогресу кожної дитини;

– принцип демократизації, дотримання даного принципу вимагає від педагога забезпечення засобів формування оцінювання, вільного розвитку кожного учня, та рівності здобувачів освіти під час освітнього процесу, а також налагодження і підтримка учнів у демократичному стилі взаємодії в ході використання портфоліо, відмова від будь-яких проявів авторитаризму;

– комплексність та системність – це принцип, виконання якого крізь призму портфоліо полягає у тому, щоб портфоліо виступало повноцінною ланкою усього оцінювання під час освітнього процесу, та при цьому портфоліо повинно ефективно доповнювати інші способи оцінювання; забезпечувало досягнення загальних дидактичних і розвивальних цілей; послідовно відображало розвиток учня, що відповідає єдиним і чітко визначеним критеріям;

– розвивальне навчання, при реалізації даного принципу пріоритетними є індивідуальні потреби та інтереси учня, особисті цілі кожного учня. Даний принцип визначає неприпустимість порівняння досягнень одного учня з іншими дітьми, увагу щодо спостереження його індивідуального прогресу, до раніше визначених цілей. Варто зазначити, що даний принцип вимагає, щоб портфоліо, сприяло розвитку в здобувачів освіти самостійності та активності (пізнавальної,

соціальної, комунікативної тощо), щоб із використанням портфоліо відбувалася: активізація здібностей учнів (не тільки інтелектуальних, а й творчих); здатність молодших школярів до планування; спроможність до самооцінювання;

– виховання крізь призму навчання є принципом, завдяки якому під час формування особистості учня здійснюється взаємозв'язок набутих здобувачем освіти теоретичних знань та практичних умінь і навичок. Реалізація зазначеного принципу здійснюється через портфоліо, а саме: через сприяння розвитку в учнів вміння оцінювати власні здобутки, толерантно ставитися до перемог інших тощо;

– наступний принцип – індивідуалізація – його зміст тісно пов'язаний з попередніми принципами і у межах використання портфоліо виражається в отриманні максимально інформації про індивідуальний розвиток кожного учня. Зазначений принцип на відміну від попередніх обумовлює відмову від порівняння прогресу учнів класу, натомість передбачає порівняння індивідуальних досягнень кожного учня, що здійснюється на основі матеріалів портфоліо;

– одним з важливих принципів є принцип професійної компетентності вчителя, дотримання даного принципу базується на індивідуальній готовності педагога до використання портфоліо в освітньому процесі. Готовність є складним особистісним утворенням, адже готовність охоплює такі професійно важливі індивідуальні якості вчителя, а саме: адекватність оцінювання власної діяльності як професіонала, знання власних потужних сторін та постійна робота над усуненням недоліків; усвідомленість і відмова від застарілих форм та способів оцінювання; вміння забезпечити комплексний взаємозв'язок портфоліо з іншими сучасними способами оцінювання; прагнення до вдосконалення;

– партнерство як один із принципів є дуже важливим під час використання портфоліо, адже забезпечує доброзичливі рівноправні робочі відносини між усіма учасниками освітнього процесу (вчителем, учнем та його батьками). Це спільна праця, адже вчитель здійснює організацію, контроль та спрямовує процес використання портфоліо, а учні усвідомлено докладають зусилля до ведення портфоліо, батьки, у свою чергу забезпечують учням активну підтримку та взаємодіють із вчителем.

Важливою є думка О. Фідкевич, який зазначав що: «завдяки принципу партнерства найбільш виразно проявляються переваги портфоліо як технології формувального оцінювання, порівняно із іншими, особливо із традиційними формами оцінювання» (Фідкевич, 2020, с. 12).

Вважаємо, що у поєднанні вищенаведені принципи становлять основу для ефективного використання портфоліо у НУШ. А не врахування одного із

зазначених принципів суттєвим чином перешкоджає реалізації розвитку особистісного потенціалу учня. Таким чином, вчитель повинен ретельно дотримуватись окреслених принципів, здійснювати самоаналіз, запитувати себе: «Чи все зроблено для того, щоб кожен з цих принципів втілювався максимально повно та системно?».

Важливим і невід'ємним елементом портфоліо виступає мотивування учнів. Тому друга психолого-педагогічна умова, це мотивація учнів при складанні та розробці портфоліо.

У молодшому шкільному віці дитина досить успішно вчиться, коли орієнтується на оцінку вчителя чи думку батьків. Якщо в цьому віці для більшості дітей домінуючим мотивом є бажання догодити авторитетному для дитини дорослому, порадувати його своїми успіхами або небажанням слухати докори, то, варто зазначити, що в підлітковому віці вплив такого мотиву втрачає свою силу, актуальність. На перший план виходить бажання бути кращим або хоча б не гіршим за інших.

Звичайно, такі мотиви теж існують, але вони не повинні бути головними, визначальними в навчальній діяльності дитини, зокрема при складанні портфоліо. Такі мотиви повинні виконувати другорядні, допоміжні ролі, надаючи шкільному життю учня яскравість і привабливість. Умовою успішного навчання є мотивація, яка спонукає дитину займатися певною діяльністю з метою розширити та поглибити свої знання, підвищити впевненість та незалежність від зовнішніх факторів.

Варто зазначити, що важливою умовою успішного навчання є внутрішня мотивація. Багато педагогів вважають, що, сформувавши у дитини мотив «потреба», можна досягти високих результатів і тим самим вирішити багато навчальних завдань. Важлива роль і вплив учителя в початковій школі незаперечні. І все ж думка про те, що мотив може формуватися ззовні, помилкова. Є. Ільїн, зазначає, що: «Мотив – це складне психологічне утворення, яке повинен вибудувати сам суб'єкт» (Ільїн, 2007, с. 25). Учитель може лише сприяти цьому процесу. Для цього і вчителі, і батьки повинні дотримуватися таких вимог:

1. По можливості виключіть нагороди та бонуси за правильне виконання завдання, обмежившись лише оцінкою та похвалою.

2. Якомога менше використовуйте на уроках змагальні ситуації. Краще навчити дитину аналізувати та порівнювати свої особисті результати та досягнення зазначені в портфоліо.

3. Намагайтеся не нав'язувати виховну мету «зверху». Спільна робота з дитиною над розробкою цілей і завдань може бути набагато ефективнішою.

4. Необхідно також пам'ятати, що покарання за невдачі є останнім і найменш ефективним заходом, який завжди викликає негативні емоції та має негативний вплив на ставлення дитини до навчання.

5. Намагайтеся уникати встановлення часових обмежень, де це можливо, оскільки це не тільки пригнічує креативність, але й перешкоджає розвитку внутрішньої мотивації.

6. Стежити, щоб навчальні завдання не тільки були відповідними віковим обмеженням, а й мали диференціальний рівень складності (завдання на силу), сприяли прояву майстерності та компетентності дитини. Регулюйте рівень складності завдань, щоразу підвищуючи його (створення ситуації успіху).

7. Надати дитині право вибору напрямку в мистецтві, не обмежуючи її свободу.

8. Бажано добирати завдання, що мають елемент новизни та непередбачуваності, що допомагає формувати внутрішній інтерес під час його виконання.

Учні в яких переважає зовнішня мотивацією не отримують задоволення від подолання труднощів під час вирішення освітніх завдань. І такі діти вибирають більш прості завдання і виконують лише те, що необхідно для отримання підтвердження. У шкільних умовах таким підкріпленням найчастіше є оцінка вчителя, вдома – винагорода, подарунок, похвала.

Не менш, важливою психолого-педагогічною умовою успішного використання учнівського портфоліо у системі нової української школи є спільна діяльність, партнерство. Батьки дуже рідко долучаються до складання портфоліо учня. Адже, спілкування між батьками та дітьми відбувається переважно під час перегляду телепередач, читання книг, журналів, газет. Спільна праця батьків і дітей впливає на виховання у дітей працьовитості, самостійності, самовпевненості, дбайливості, відповідальності.

У процесі спільної діяльності (діти-батьки) та спілкування, діти переймають від старших своє ставлення до природи, її краси, результатів праці, формуються нові інтереси, орієнтири поведінки, допитливість.

Вважаємо, що потрібно вже під час перших батьківських зборів ознайомлювати батьків з технологією «портфоліо», доступно та переконливо пояснювати їм переваги даної технології, як способу оцінювання так і показувати значення портфоліо для розвитку в дитини самостійності, активності, навичок планувати власну діяльність.

У процесі спільної праці, діти більш відкриті, доброзичливі у стосунках з батьками, що допомагає батькам краще пізнати своїх дітей, їх характер, звички, ставлення до себе та оточуючих, при необхідності виправити свою поведінку.

Отже, взаємодія батьків і дітей є запорукою успішності дитини в освітньому процесі.

Висновки і перспективи подальших розвідок. До психолого-педагогічних умов ми віднесли: неухильне дотримання під час освітнього процесу принципів сучасної освіти, мотивація учнів при складанні та розробці портфоліо, спільна діяльність, партнерство.

Для успішної реалізації означених психолого-педагогічних умов виокремили та проаналізували принципи, а саме: гуманізація освітнього процесу, принцип демократизації, комплексність та системність, розвивальне навчання, принцип індивідуалізації, професійна компетентність, партнерство.

Також проаналізовано систему оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів за допомогою методу портфоліо.

З'ясовано, що оцінювання методом портфоліо дозволяє: вибудувати індивідуальну траєкторію розвитку здобувачам освіти; здійснити оцінку або визначати досягнення учнів під час кожного з етапів у освітньому процесі; своєчасно виявити проблеми й запобігати їхньому нашаруванню; підтримувати мотивацію учнів до прагнення здобути максимально можливі результати; розвивати вміння долати страх помилитися.

Дотримання зазначених психолого-педагогічних умов під час використання технології портфоліо дає можливість повною мірою реалізовувати потенціал як альтернативного способу оцінки, ефективно реалізовувати мотивацію навіть тих учнів, яким не легко оволодіти певними знаннями та вміннями, яким важко здійснювати втримування уваги, в яких ще не вдалося на достатньому рівні сформувати пізнавальний інтерес тощо.

Подальші наукові пошуки варто спрямувати на дослідження готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до використання портфоліо у закладах середньої освіти як технології саморозвитку та самонавчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко, О. І. (2017). Електронне портфоліо викладача–альтернативна форма оцінки його педагогічної діяльності та професіоналізму. *Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Технічні науки*, (1), 150–155.
2. Варвус, К. (2004). Модель «портфоліо» випускника основної школи. *Управление школой*, (31), 45–47.
3. Гончаренко, С. У. (Уклад.), Ничкало, Н. Г. (Ред.), (2000). *Професійна освіта: словник..* АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Київ: Вища школа.
4. Етимологічний словник української мови (1982): В 7 т. Т. 1: А–Г / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка.
5. Кендюхова, А. А. (2016) *Професійне портфоліо: територія успіху сучасного педагога.* Кіровоград : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського».

6. Ліннік, О. О. (2016). *Система підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи*. Doctoral dissertation, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

7. Методичний вісник: Портфоліо як засіб підвищення якості освіти. (випуск 2) / Упорядники Л. Скальська, О. Нижник, А. Дутчак, С. Клімковська. Івано-Франківськ : ОППО, 2009.

8. Морзе, Н. В., & Варченко-Троценко, Л. А. (2014). Формирование навыков сотрудничества у студентов с использованием сервисов Веб 2.0. *Образовательные технологии и общество*, 17(1), 637–649.

9. Пейн, Т. (2000). *Права людини*. Львів : Літопис.

10. Подковко, Х. В. (2017). Аналіз можливостей та перспектив використання технології електронного портфоліо викладачами вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 144, 99–102.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF USING THE PORTFOLIO TECHNOLOGY IN THE NUSH SYSTEM

Irina Boychuk

PhD in psychology, associate professor of the Music Department

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-2843-4463

i.boychuk@chnu.edu.ua

Abstract. An analysis of the essence and content of the concept of “portfolio” was carried out. It was determined that the portfolio allows taking into account the results achieved by the individual in various types of activities, in particular: educational, educational, creative. “Portfolio” technology is one of the modern technologies of performance evaluation. It was found that the portfolio as a method of successful self-presentation provides an opportunity to reveal personal characteristics and present the professional achievements of its owner. Self-presentation skills are effectively used to develop self-esteem, the ability to present oneself among peers.

Analyzing the research of scientists, we singled out the advantages of working with a portfolio, in particular:

- in working on a portfolio, not only the result is important, but also the process of creating one's work style;
- the portfolio allows you to preserve your individuality;
- creating a portfolio, working with it and sharing experience, which provide authors with the opportunity to evaluate their independent cognitive activity and improve it.

Also, in addition to the concept of "portfolio", we analyzed the concept of “electronic portfolio”. By electronic portfolio we mean an information management system in which electronic media and services are used for placing a set of materials.

In the work, the psychological and pedagogical conditions for the successful use of the student portfolio in the NUS system are defined. We included the following psychological and pedagogical conditions: strict adherence to the principles of modern education during the educational process, motivation of students when compiling and developing a portfolio, joint activity, partnership.

The system for evaluating the educational achievements of primary school students using the portfolio method was analyzed. It has been found that assessment by the portfolio method allows: to build an individual development trajectory for students of education; to evaluate or determine the

achievements of students during each of the stages in the educational process; identify problems in a timely manner and prevent their accumulation; support students' motivation to strive for the maximum possible results; develop the ability to overcome the fear of making mistakes.

Key words: student portfolio; portfolio technology; self-presentation; e-portfolio; self-assessment; self-development; NUS; educational process; musical art.

REFERENCES

1. Boyko, O. I. (2017). Elektronne portfolio vykladacha–alternatyvna forma otsinky yoho pedahohichnoi diialnosti ta profesionalizmu [The teacher's electronic portfolio is an alternative form of assessment of his pedagogical activity and professionalism]. *Bulletin of the Cherkasy State Technological University. Series: Technical Sciences*, 1, 150–155. [in Ukrainian]
2. Varvus, K. (2004). Model “portfolio” vypusknika osnovnoi shkoly [Model “portfolio” of a primary school graduate]. *School management*, (31), 45-47. [in Russian]
3. Honcharenko, S. U. (Compiler), Nychkalo, N. G. (Ed.), (2000). *Profesiina osvita: slovnyk [Vocational education: dictionary]*. APN of Ukraine, Institute of Pedagogy and Psychology prof. education. Kyiv: Higher School. [in Ukrainian]
4. Etymological dictionary of the Ukrainian language: In 7 vols. Vol. 1: А–Г / Ed. col.: O. S. Melnychuk (chief editor), I. K. Bilodid, V. T. Kolomiets, O. B. Tkachenko. Academy of Sciences of the Ukrainian SSR Institute of Linguistics named after O. O. Potebny. Kyiv: Naukova dumka, 1982. [in Ukrainian]
5. Kendyukhova, A. A. (2016). Profesiine portfolio: terytoriia uspiyku suchasnoho pedahoha [Professional portfolio: the area of success of a modern teacher]. Kirovohrad: KZ “Vasyl Sukhomlynskyi KOIPPO”. [in Ukrainian]
6. Linnik, O. O. (2016). Systema pidhotovky maibutnoho vchytelia do orhanizatsii sub’iekt-sub’iektnoi vzaiemodii z uchniamy pochatkovoї shkoly [The system of training a future teacher for the organization of subject-subject interaction with elementary school students]. Doctoral dissertation, “Luhansk National University named after Taras Shevchenko”. [in Ukrainian]
7. Methodical Bulletin: Portfolio as a means of improving the quality of education. (issue 2) / Compiled by L. Skalska, O. Nizhnyk, A. Dutchak, S. Klimkovska. Ivano-Frankivsk: OIPPO, 2009. [in Ukrainian]
8. Morse, N. V., & Varchenko-Trotsenko, L. A. (2014). Formyrovanye navychkov sotrudnychestva u studentov s yspolzovanyem servysov Veb 2.0 [Formation of cooperation skills among students using Web 2.0 services]. *Educational technologies and society*, 17(1), 637-649. [in Ukrainian]
9. Pein, T. (2000). *Prava liudyny [Human Rights]*. Lviv: Chronicle. [in Ukrainian]
10. Podkovko, H. V. (2017). Analiz mozhlyvostei ta perspektyv vykorystannia tekhnolohii elektronnoho portfolio vykladachamy vyshchykh medychnykh (farmatsevychnykh) navchalnykh zakladiv [Analysis of opportunities and prospects for the use of electronic portfolio technology by teachers of higher medical (pharmaceutical) educational institutions]. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, (144), 99-102. [in Ukrainian]

Матеріали надійшли до редакції
30.04.2023 р.